

<https://helda.helsinki.fi>

Helsingin oma Staten Island

Tanttari, Aino

2016

Tanttari , A & Hilander , M 2016 , ' Helsingin oma Staten Island ' , Natura , Vuosikerta. 53 ,
Nro 4 , Sivut 32-34 .

<http://hdl.handle.net/10138/307135>

publishedVersion

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

Helsingin oma Staten Island

AINO TANTTARI, FM
MARKUS HILANDER, FM

Matka Suomenlinnaan on kuin kuuluisa merimatka New York Cityn Staten Islandille. Kummallakin saarella asutaan ja työskennellään.

Sekä Suomenlinnaan että Staten Islandille suuntautuvilla lauttamatkoilla matkustaa parveilevia turisteja, asukkaita ja saarille pendelöiviä työntekijöitä. Helsingin edustalla sijaitsevaan merilinnoitukseen on noin kahden kilometrin lauttamatka, kun taas Staten Islandille saa matkustaa kahdeksan kilometrin verran. Lautoilta näkyvät maisemat ovat myös hieman erilaiset:

Manhattanilla vierailevat turistit nousevat lauttaan ihaillakseen Vapaudenpatsasta. Suomenlinnan laualta voi seurata kallioluotojen lintuja ja Helsingin siluettia sekä Kustaanmiekan läpi survoutuvaa talonkokoista laivaa.

Kirjava historia

Tuskin missään Helsingin kolkassa menneisyys liittyy yhtä kiehtovasti nykyisyyteen kuin Suomenlinnassa.

Ruotsi rakennutti Sveaborgin eli Viaporin linnoituksen Helsingin edustalle 1700-luvun puolivälissä. Ruotsalaiskauden muistona on esimerkiksi Kuninkaanporttina tunnettu linnoituksen alkuperäinen sisäänkäynti.

Varsinaista meritaistelua Suomenlinnan edustalla ei koskaan käyty. Suomen sodan aika-

LUONTO & YMPÄRISTÖ

na 1808–1809 Viapori oli kuitenkin sodan merkittävän käänteen näyttämönä. Linnoitus antautui venäläisille, ja Suomesta tuli osa Venäjän suuriruhtinaskuntaa.

Venäläiset rakensivat hallinta-aikanaan saarelle muun muassa ortodoksisen kirkon. Suomen itsenäistyttyä saaren nimeksi vaihtui Suomenlinna. Tällöin myös Suomenlinnan kirkko muutettiin evankelis-luterilaiseksi.

1960- ja 1970-luvuilla Kustaanmiekasta purettiin venäläisiä hiekkavalleja, joilla oli peitetty ruotsalaisia linnoitusrakennelmia. 1980-luvulta alkaen monimuotoista ja historian eri vaiheista kertovaa rakennuskantaa alettiin pitää säilyttämisen arvoisena.

Kotona, töissä ja matkalla

Suomenlinnassa vierailee vuosittain yli 900 000 kävijää. Naapurissa sijaitseva Vallisaari avattiin juuri yleisölle, ja siellä pääsee tutustumaan villiintyneisiin lehtoihin ja hiljaisuuteen. Unescon maailmanperintölistalta löytyvässä Suomenlinnassa puolestaan asutaan ja työskennellään. Se onkin osa saaren viehätysvoimaa.

Staten Islandilla asuu melkein 500 000 ihmistä. Suomenlinnassa asukkaita on 800, mutta vielä useampi haluaisi asua linnoituksessa. Vuonna 2015 Suomenlinnassa avautui hakuun 11 vuokra-asuntoa. Hakijoita oli yhteensä 2500.

Suomenlinnalla on myös pitkä historia työnantajana. Jo 1700–1800-luvuilla se työllisti sotilaita ja vankeja rakentajina. Nykyisin Suomenlinnassa työskentelee ympäri vuoden noin 400 ja kesäisin noin 500 työntekijää. Saarella työpaikkoja tarjoavat nykyisin noin kolmisenkymmentä eri tahoa: kahviloiden ja ravintoloiden lisäksi muun muassa Merisotakoulu, Suomenlinnan hoitokunta, Viaporin Telakka ry, Helsinki International Artist Residency Programme sekä Suomenlinnan vankila.

Kaksi kolmesta Suomenlinnassa vuosittain vierailevasta ihmisestä tulee ulkomailta. Saarella on varsinkin kesäaikaan melkoinen tungos ja eri kielten kakofonia. Suomenlinnan kävijämäärää pyritään edelleen kasvattamaan, lukuun ottamatta edellä mainittua kesän ruuhka-aikaa. Saarella matkailijoita palvelee hostelli.

Harvinaiset rakennusprojektit

Vaikka Suomenlinnaan olisi tulijoita, rakentamista saarelle säädellään tiukasti. Uudisrakennukset sovitetaan huolella vanhaan rakennuskantaan. Suomenlinnaa hallinnoi Suomenlinnan hoitokunta, joka on opetus- ja kulttuuriministeriön alainen virasto. Ministeriö rahoittaa johtokunnan päättämiä kunnostusohjelmia yhdessä oikeusministeriön kanssa.

Kymmenen viime vuoden aikana Suomenlinnaan on rakennettu vain muutamia uusia rakennuksia: muutamia venevajoja, avovankilan

KUVA: WIL / FLICKR / CC BY-SA 2.0

majoitustiloja sekä päivittäistavarakauppa, joka on rakennettu muistuttamaan vanhaa satamaparakkia. Vuokra-asuntoja saarella valmistui edellisen kerran parikymmentä vuotta sitten. Ne vuokrattiin Helsingin kaupungin henkilöstölle.

Uusia vuokra-asuntoja kuitenkin suunnitellaan rakennettavaksi. Tässä harvinaisessa hankkeessa suunnitellaan arkkitehtuurikilpailun tuella rakennuksia, jotka istuvat maailmanperintökohteen miljööseen. Uudet asunnot suunnitellaan Länsi-Mustasaaren rantaan. Rakennuksia valmistunee kahdesta neljään kappaletta, ja niissä tulee olemaan kuudesta kymmeneen uutta asuntoa.

Uusien talojen tieltä Suomenlinnan hoitokunta varautuu purkamaan kaksi 1960-luvulla rakennettua asuinparakkia. Nämä vanhat ja huonokuntoiset rakennukset rakennettiin alunperin väliaikaiseen käyttöön, mutta niissä asutaan edelleen.

Asuntojen arkkitehtuurikilpailun voittaja valitaan vuoden 2017 alussa. Rakentaminen alkaa aikaisintaan saman vuoden syksyllä. Asunnot tulevat aikanaan avoimeen hakuun.

Asumisen arkipäivää

Suomenlinna on yksi Helsingin kaupungin osista. Asukkaita palvelevat kirjasto, ala-aste ja päiväkotit sekä päivittäistavarakauppa. Saarelle pääsee Helsingin kaupungin liikennelaitoksen lautalla osana julkista liikennettä sekä yksityisten toimijoiden vesibusseilla.

Suomenlinna yhdistyy mantereeseen kunnallistekniseen verkkoon meren alitse kulkevan huoltotunnelin kautta. Kaivopuistosta Länsi-Mustasaarelle kulkevaa tunnelia pitkin kulkevat myös vesi, sähkö sekä tietoliikenne- ja tv-yhteydet. Tunnelia on tarkoitus korjata keväällä 2017.

Tunnelissa kulkeva tie on tarkoitettu pelkästään huolto- ja hälytysajoon. Yksityisautoilla ei olekaan saarelle asiaa teitse. Auton saa ajettua kaupungin lauttaan, mutta kauniina päivinä ruuhkat voivat olla melkoiset. Pahimmassa tapauksessa kyytiin eivät mahdu kaikki halukkaat.

KOTONA JA TÖISSÄ.
Suomenlinnassa asuu noin 800 ja työskentelee noin 500 ihmistä.

LUONTO & YMPÄRISTÖ

Asukkaat ovatkin toivoneet, että käyttöön otettaisiin vuosien takaa tuttu asukaskortti, jonka turvin työntekijät ja asukkaat varmistaisivat paikkansa lautalla. Oman veneen omistajien pääsy saarelle on turvattu ainakin kesäaikaan. Lauttarannan kaupalla on jopa laiturissa erikseen varattuja asiakaspaikkoja.

Turistien suuret määrät ovat kesäaikaan rasi-te sekä itse ympäristölle että saaren asukkaille. Pihapiirit on Suomenlinnassa merkitty kyltein, joissa toivotaan vierailijoiden kunnioittavan asukkaiden rauhaa. Suomenlinnaan matkustavat tapaavat jäädä saarelle pidemmäksi aikaa oleskelemaan, toisin kuin Staten Islandin turistit, jotka palannevat usein takaisin Manhattanille heti seuraavalla lautalla Vapaudenpatsaan nähtyään.

Suomenlinnan asukkaita yhdistää yhteisöllisyys. Asukkailla ja saaren yhteisöillä on mahdollisuus saada käyttöönsä oma viapori.fi-muotoinen sähköpostiosoite. Saarella on noin 90 viljelypalstaa ja Länsi-Mustasaarella lisäksi noin 20 vapaa-ajan viettoon tarkoitettua patioa, joita hoitokunta vuokraa saarella asuville tai työhuoneiden vuokralaisille. Saariston säilymistä luonnonmukaisena edistetään velvoittamalla vuokralaiset poistamaan alkuperäisluontoa uhkaavat vieraslajit palstoiltaan.

Kuka saa asua saarella?

Suomenlinnan hoitokunnalla on hallinnassaan noin 330 Suomenlinnan reilusta 350 asunnosta. Asunnot ovat vapaarahoitteisia valtion omistamia vuokra-asuntoja. Noin kolmasosa hoitokunnan asunnoista kuuluu puolustushallinnolle, joka vuokraa niitä työsuhteasunnoiksi henkilökunnalleen.

Asukkaiden valitsemisen keskeinen tavoite on Suomenlinnan asukasrakenteen säilyminen monipuolisena. Elinvoimaisuuden säilyttämiseksi edistetään lapsiperheiden asumismahdollisuuksia. Niinpä perheasunnoiksi soveltuvat asunnot osoitetaan ensisijaisesti suuremmille ruokakunnille.

Asuntoja jaettaessa huomioidaan myös sellaiset henkilöt ja perheet, joiden asuminen Suomenlinnassa on tarpeen työn luonteen vuoksi tai joka tukee Suomenlinnan palvelutason säilyttämistä.

Suomenlinna jokaiselle

Suomenlinnassa yhdistyvät monen käyttäjäryhmän toiveet ja tarpeet. Turistit pääsevät kokemaan vertaansa vailla olevat maisemat ja omanlaisensa, hyvin säilyneen merilinnoituksen. Työntekijät matkustavat saarelle työskennelläkseen kansainvälisessä ympäristössä kotimaassaan. Kirkossa vietetään häitä, ja sen huipulla valo ohjaa majakkana merenkulkijoita. Helsingiläiset itse löytävät sieltä kantakau-

KUSTANMIEKASTA voi ihailla kapean salmen läpi kulkevia ruotsinlaivoja

KUVA: DOODS DUMAGUING / FLICKR / CC BY 2.0

KOTIRAUHA KUNNIAAN.
Pihapiirejä ei aina ole helppo erottaa Suomenlinnan idyllisestä julkisesta tilasta. Sitä varten ne on merkitty erikseen kolmella kielellä.

Asuinalue
Bostadsområde
Residential area

Kunnioitathan kotirauhaamme
Vänligen respektera vår hemfrid
Please, respect our privacy

KUVA: EEMELI NIEMINEN

ASIAKASPYSÄKÖINTI. Ruokakauppa palvelee varatuin asiakaspaikoin veneellä saapuvia. Puoli tuntia voi kauppareissulla hyvinkin ruuhka-aikana vierähtää.

KUVA: MARKUS HILANDER

pungin rantoja puhtaamman uimaveden ja huvitukseen laivojen nostattamat aallot.

Ei siis ihme, että Suomenlinna on kovan kulutuksen kohteena. Esimerkiksi läntisiä vallituksia onkin korjattu kesän 2016 aikana. Suomenlinnaa ei kuitenkaan tule kehittää vain maailmanperintökohteena. Se on elävä ja asuttu kaupunginosa, mikä tulee huomioida Helsingin kaupunkisuunnittelussa. Suomenlinna elää jatkuvassa muutoksessa, josta sen monivaiheinen historia todistaa. ■